

NOTAT

7. juli 2017

EU FORESLÅR ØREMÆRKET BARSEL, MEN DANMARK STRITTER IMOD

Kontakt:

Jurist, Nadja Schou Lauridsen

+45 21 54 87 97

nsl@thinkeuropa.dk

RESUME Kommissionen har som led i sit arbejde for at skabe en ny social søjle i EU foreslået, at EU's forældreorlovsregler bliver forbedret, så lønmodtagerne får styrket deres rettigheder. Forslaget går bl.a. ud på, at der indføres fire måneders orlov til hver forældre kompenseret på sygedagpengeniveau. Og at denne ikke kan overføres mellem forældrene. Det kaldes øremærket forældreorlov. De nye regler vil være mere vidtgående end mange EU-landes orlovsrettigheder i dag.

Forslaget er stødt på modstand i en række medlemslande, der ikke ønsker, at EU blander sig i de nationale regler og aftaler. Danmark har været på nippet til at trække det gule kort med henvisning til nærhedsprincippet, og regeringen har sendt et brev til Kommissionen, hvor den tager afstand fra forslaget.

I Danmark vil forslaget betyde en ændring i barselssystemet, hvor det i dag er muligt at overføre ubrugt orlov mellem forældrene. Vurderingen fra Kommissionen er, at øremærket orlov vil skabe mere ligelig fordeling af omsorgsopgaver blandt forældre og dermed give en højere beskæftigelsesfrekvens for kvinder. I Danmark tager fædre i snit 25 dages barsel, mens kvinder tager mellem 298 og 311 dage. Fædrenes orlov har ligget stabilt siden 2010.

Trods skævvridningen er der stor modstand mod øremærket barsel i Danmark og i særdeleshed, hvis påbuddet kommer fra EU. Såvel regeringspartierne som Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti er imod forslaget, ligesom Enhedslisten, der ellers støtter øremærket barsel, er imod EU-indblanding. Alternativet, SF og Radikale hilser derimod forslaget velkomment.

HOVEDKONKLUSIONER:

- Kommissionen forsøger i øjeblikket at sætte en mere social dagsorden. Hvis det første udspil til nye barselsregler bliver til virkelighed, skal der øremærkes fire måneders orlov betalt på sygedagpengeniveau til både mor og far. Selve perioden og niveauet ligner det, der allerede gælder i Danmark. Men i Danmark er der ikke øremærket barsel. Det er noget forældrene selv aftaler.
- SRSF-regeringen forsøgte i sin tid at få øremærket tre måneder af orloven, men måtte droppe planerne og indførte i stedet en barselsbonus. SF og R går dog stadig ind for øremærkning.
- Kommissionen søger med forslaget at adressere de problemer, der er i EU-landene med underrepræsentation af kvinder på arbejdsmarkedet, som ifølge Kommissionen bl.a. skyldes, at ansvaret for at tage sig børn og afhængige familiemedlemmer ikke er ligeligt fordelt mellem kønnene.
- Både i EU generelt og i Danmark tager fædrene en langt mindre del af forældreorloven end mødrene. I Danmark er det ifølge nye tal fra Danmarks Statistik i gennemsnit 25 dages forældre- og fædreorlov, mens kvinder i gennemsnit tager mellem 298 og 311 dages barsel.
- Kommissionens forslag har mødt modstand i Danmark og andre medlemslande. I Danmark har regeringen, Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti alle lagt afstand til forslaget. Det samme har Enhedslisten.
- Utilfredsheden deles af en række interesseorganisationer i Danmark og hos BusinessEurope i EU. Omvendt er den Europæiske Fagbevægelse, FTF og Akademikerne positive over for forslaget. Det samme gælder for Alternativet, Radikale og SF.
- Reglerne er sammenholdt med de nuværende EU-regler en meget markant ændring. I dag er der intet krav om lønkomensation, ingen fædreorlov og kun én måneds øremærkning af forældreorloven. Med forslaget indføres de to første ting, ligesom at øremærkningsperioden udvides til fire måneder. I dag er der ingen europæiske lande, der lever op til det.
- Grænserne er skarpt optegnet, og der er ingen forventninger om, at Kommissionens forslag går igennem i sin nuværende form. Det er svært at se, hvordan det aktuelle forslag kan samle et kvalificeret flertal i Rådet.
- Den danske regering arbejder for, at Kommissionens forslag om forældreorlov gøres væsentligt mere fleksibel, og at forslaget respekterer de nationale modeller og aftaler mellem arbejdsmarkedets parter.

Den 26. april præsenterede Kommissionen et nyt forslag, der bl.a. går ud på, at fædre og mødre skal have ret til fire måneders forældreorlov¹ kompenseret på minimum sygedagpengeniveau.² Med forslaget kan forældrene ikke overføre ubrugt orlov til hinanden, som vi ellers kender det Danmark. Det er også det, der kaldes øremærket forældreorlov, fordi en del af eller hele orloven er øremærket hver forældre.

Forslaget er blevet mødt med markant modstand i Danmark. Et flertal i Folketingets ligestillingsudvalg var i juni klar til at give et gult kort til Europa-Kommissionen med en begrundet udtalelse, fordi de mener, at forslaget strider mod nærhedsprincippet.³ Men det er i stedet endt med, at den danske regering den 26. juni 2017 har gjort opmærksom på sin modstand imod forslaget i et officielt brev til EU's beskæftigelseskommissær, Marianne Thyssen.⁴ Her skriver beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen, at regeringen vil arbejde aktivt for at få ændret forslaget under forhandlingerne, fordi forslaget ifølge regeringen ikke respekterer familiernes frihed til at vælge, og at der også bør være en dialog mellem arbejdsmarkedets parter på EU-plan, som tilfældet er med de eksisterende regler. Ligeledes har Folketinget sendt en politisk udtalelse til Kommissionen, hvor flertallet (S og regeringspartierne) har lignende bemærkninger.⁵ Enhedslisten og Dansk Folkeparti mener begge, at forslaget strider imod nærhedsprincippet, mens Alternativet, Radikale og SF hilser forslaget velkomment.⁶

Det er ikke overraskende, at regeringen er modstander af forslaget. Ingen af regeringspartierne går ind for øremærket forældreorlov. Allerede dagen efter forslaget blev fremlagt, udtalte beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen, at "det er et nationalt anliggende, og det mener jeg ikke, at EU og dermed Kommissionen skal have nogen holdning til."⁷

¹ I dette notat bruger vi konsekvent begrebet forældreorlov frem for barsel, der er en samlebetegnelse for næsten alle former for orlovsrelateret fravær i forbindelse med graviditet og barsel.

² Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner og om ophævelse af Rådets direktiv 2010/18/EU, COM(2017)253 final, 2017,
[http://www.eu.dk/samling/20171/kommissionsforslag/kom\(2017\)0253/kommissionsforslag/1401636/1750542/index.htm](http://www.eu.dk/samling/20171/kommissionsforslag/kom(2017)0253/kommissionsforslag/1401636/1750542/index.htm).

³ Folketingets ligestillingsudvalg, Begrundet udtalelse om forslag til balance i arbejdsliv og privatliv, 20. juni 2017. Et flertal bestående af (S, DF, V, LA og K) mener, at forslaget strider mod nærhedsprincippet, og at udviklingen i orlovsrettigheder bør aftales nationalt.
[http://www.eu.dk/samling/20161/kommissionsforslag/KOM\(2017\)0253/bilag/4/1770689/index.htm](http://www.eu.dk/samling/20161/kommissionsforslag/KOM(2017)0253/bilag/4/1770689/index.htm)

⁴ Brev til Kommissær Thyssen, ligestillingsudvalget 2016-17, LIU alm.del bilag 2013, offentligt.
<http://www.ft.dk/samling/20161/alm-del/LIU/bilag/103/1773465.pdf>

⁵ Ligestillingsudvalget 2016-17 LIU Alm.del Bilag 106 Offentligt.

⁶ Ibid.

⁷ EU's øremærkede fædreorlov splitter rød blok, Altinget, 27. april 2017,
<http://www.alinget.dk/artikel/eus-oeremaerkede-faedreorlov-splitter-roed-blok>.

Måske lidt mere overraskende er det, at forslaget heller ikke samler stor opbakning i rød blok. Her er Socialdemokratiet modstander af forslaget bl.a. under henvisning til, at forslaget blander sig i den danske arbejdsmarkedsmodel.⁸ De Radikale, SF og Alternativet, der også indenrigspolitisk ønsker øremærket forældreorlov til fædre, er derimod positive over for forslaget. Enhedslisten, der ellers går ind for øremærket barsel, er imod forslaget.

Blandt en del interesseorganisationer i Danmark har forslaget fået en kold modtagelse. De fleste hørings svar er særdeles kritiske af samme grunde, som dem regeringen fremfører: Det er noget, som man helst vil have reguleret nationalt, og den eksisterende minimumsramme i EU er tilstrækkelig.⁹ Omvendt er fagforeningerne Akademikerne og FTF positive over for forslaget, mens LO er positive over for store dele af forslaget, men ikke selve øremærkningen.¹⁰

De danske bekymringer går især på, at det ikke er et område, som bør fastlægges i EU. Det tyder på, at den danske befolkning er enig. I en meningsmåling foretaget af Norstat for Altinget i maj 2017 viser, at selvom et flertal af danskerne (54 pct.) støtter ideen om øremærket barsel i fire måneder, er det kun 19 pct. der er enig i, at EU bør indføre et minimumskrav for, hvor meget orlov fædre skal have.¹¹

I dette notat kigger vi nærmere på forslagets indhold, hvad det betyder for Danmark, og hvorfor EU overhovedet blander sig. Afslutningsvis kigger vi nærmere på, hvad der kan forventes af de kommende forhandlinger i EU.

Blander EU sig for meget?

Rent juridisk må EU kun fastsætte regler, hvis det er bedre at gennemføre lovgivning på europæisk plan end på national, regional eller lokal plan. Det er det, der kaldes nærhedsprincippet. Ifølge Kommissionen er nærhedsprincippet overholdt, fordi EU-regulering er den eneste metode, der sikrer, at forældreorlov er reguleret i alle medlemslande, og at fælles minimumsstandarder er vigtige i forhold til arbejdskraftens og tjenesteydelsernes fri bevægelighed. Kommissionen lægger vægt på, at kun fælles EU-regler kan skabe lige konkurrencevilkår.

Der er desuden allerede EU-regler om forældreorlov. De blev vedtaget i 2010. Det er derfor svært at argumentere for, at nærhedsprincippet ikke er overholdt,

⁸ Danskerne siger ja til fædreorlov – men ikke fra EU, Altinget, 2017, <http://www.altinget.dk/eu/artikel/danskerne-siger-ja-til-faedreorlov-men-ikke-fra-eu>.

⁹ Grund- og nærhedsnotat om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner og om ophævelse af Rådets direktiv 2010/18/EU, KOM (2017)253 endelig, 2017.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Danskerne siger ja til fædreorlov – men ikke fra EU, Altinget, 2017.

for hvis EU-regulering var den bedste metode i 2010, så giver det mening, at det også er det i 2017. Man kan dog argumentere for, at dele af forslaget (f.eks. fædreorlov) ikke er indeholdt i direktivet fra 2010.

Den 20. juni anbefalede et flertal i Folketingets Ligestillingsudvalg bestående af regeringspartierne, Dansk Folkeparti og Socialdemokraterne, at Folketinget sendte en begrundet udtalelse til Kommissionen netop forbi man mente, at nærhedsprincippet ikke var overholdt.¹² Efter EU-reglerne kan en tredjedel af det nationale parlament sende begrundede udtalelser og få Kommissionen til at genoverveje forslaget (gult kort), og opbakning fra halvdelen kan få forslaget stoppet af Rådet eller Europa-Parlamentet (orange kort).

I stedet for at sende en begrundet udtalelse, har samme flertal i Europaudvalget dog besluttet sig for, at det ville være bedre at sende en politisk udtalelse til Kommissionen.¹³ Partierne erkender nu, at nærhedsprincippet ikke er brudt. Rent taktisk kan det vise sig at være en fordel, at der er sendt en politisk udtalelse i stedet for en begrundet udtalelse, da regeringen dermed har et bedre handlerum i en forhandling frem for på forhånd at trække det gule kort.

Da det kun er de polske og hollandske parlamenter,¹⁴ der har sendt begrundede udtalelser, ser det ikke ud til, at der bliver stillet store spørgsmål ved, om nærhedsprincippet er overholdt, bliver det et politisk frem for juridisk spørgsmål, om EU blander sig for meget. EU's arbejdsmarkeds- og socialpolitik er et meget følsomt område i medlemslandene. Det gælder i høj grad i Danmark, hvor vi har en stærk og veludviklet aftaletradition, hvor arbejdsmarkedets parter har stor indflydelse og langt hen ad vejen fastsætter arbejdsvilkår via overenskomster, hvor der f.eks. er bestemmelser om pension, løn og barsel. Regulering af arbejdsmarkedet sker med mindst mulig statslig indblanding, og regulering på EU-plan kan således gribe ind i "den danske model". Det er også netop denne problemstilling, der ligger til grund for mange af de kritiske høringsvar. Det er nu op til regeringen at sikre, at de danske interesser bliver varetaget i de videre forhandlinger.

Kommissionen vil have flere kvinder i arbejde

Kommissionen handler på dette område ud fra ligestillingshensyn. Og det er ikke første gang, at EU foreslår regulering på området. EU har på mange måder

¹² Europaudvalget 2017, KOM(2017)0253 bilag 4, offentligt.

¹³ Ligestillingsudvalget 2016-17 LIU Alm.del Bilag 106 Offentligt

¹⁴ Se procedurefilen på: [http://www.europarl.europa.eu/oeil-mobile/fiche-procedure/2017/0085\(COD\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil-mobile/fiche-procedure/2017/0085(COD)).

gennem tiden været en slags ligestillingsmotor.¹⁵ Allerede med Rom-traktaten, der i år har 60 års fødselsdag, var der indført en bestemmelse i traktaten om ligeløn, og sidenhen er der blevet vedtaget talrige regler om ligestilling. Kommissionens nye forældreorlovsdirektiv er blot det seneste.

Udspillet kommer sammen med en fornyet social dagsorden, der skal gøre EU mere relevant for borgerne. Som et led i fremlæggelsen af den nye sociale søjle i EU, udsendte Kommissionen en meddelelse om kommende initiativer, der skal forbedre arbejds- og familielivsbalancen.¹⁶

Det konkrete lovgivningsudspil om et nyt forældreorlovsdirektiv søger at adressere de problemer, der er i EU-landene med underrepræsentation af kvinder på arbejdsmarkedet, som ifølge Kommissionen bl.a. skyldes, at ansvaret for at tage sig børn og afhængige familiemedlemmer ikke er ligeligt fordelt mellem mænd og kvinder.

I EU var beskæftigelsesfrekvensen for kvinder på 65,5 pct. i tredje kvartal af 2016, mens tallet for mænd var på 77,4 pct. i samme periode. Det giver et gab på knap 12 procentpoint. I Danmark er beskæftigelsesfrekvensen for kvinder 73,8 pct., mens den for mænd er på 81,5 pct. Arbejdsmarkedsdeltagelsen for kvinder er i Danmark derfor højere end EU28-gennemsnittet, men der er stadig en forskel på 7,7 procentpoint mellem kønnene.

Billedet ser lidt anderledes ud, når man kigger på hvor mange kvinder, der har deltidsarbejde. Mens kun 8,8 pct. af mændene i EU28 arbejder deltid, gælder det for 31,9 pct. af kvinderne.¹⁷ I Danmark er tallene for mænd 17,2 pct. og 36 pct. for kvinder.¹⁸ Kommissionen peger også på, at 30 pct. af kvinderne med et barn under otte år har reduceret arbejdstid, mens det kun er fem pct. af fædrene.¹⁹

Disse forhold er Kommissionens udgangspunkt, når den peger på, at der er et problem med, at kvinder har en lavere beskæftigelsesgrad end mænd, og at det

¹⁵ Se bl.a. Institut for Menneskerettigheders indspark til kvindernes internationale kampdag: <https://menneskeret.dk/nyheder/eu-ligestillingens-svaervægter>.

¹⁶ Meddelelse fra kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om et initiativ til støtte for balance mellem arbejdsliv og privatliv for erhvervsaktive forældre og omsorgspersoner, COM(2017)252final, 2017, <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/DA/COM-2017-252-F1-DA-MAIN-PART-1.PDF>. Læs mere om den sociale søjle her: EU's sociale søjle - endnu et dansk forbehold?, Tænketanken Europa, 2017, <http://thinkeuropa.dk/socialt/eus-sociale-soejle-endnu-et-dansk-forbehold>.

¹⁷ Eurostat, Labour force survey, Part-time employment as a percentage of the total employment, by sex and age (%), 2016Q4. Lokaliseret på: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>.

¹⁸ Eurostat, Labour force survey, Part-time employment as a percentage of the total employment, by sex and age (%), 2016Q4. Lokaliseret på: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>.

¹⁹ Der henvises i Kommissionens konsekvensanalyse til Parents at work: men and women participating in the labour force, Miani and Hoorens, 2014, side 20.

bl.a. kan løses ved, at fordelingen af forældreorlov forbedres. Målet med forslaget er, at flere kvinder kommer på arbejdsmarkedet og mindsker løngabet. Ifølge en undersøgelse fra OECD får øremærket barsel mænds andel af forældreorlov til at stige.²⁰ OECD henviser til, at der er sket en fordobling i antallet af orlovsdage for fædre i Sverige og Island efter disse lande indførte kvoter for fædre.²¹

Både i EU generelt og i Danmark tager fædre ikke overraskende en mindre del af forældreorloven end mødre. I Danmark tager fædre ifølge nye tal fra Danmarks Statistik i gennemsnit 25 dages forældre- og fædreorlov, mens kvinder i gennemsnit tager mellem 298 og 311 dages barsel.²² Fædres orlov har i Danmark ligget stabilt på 25 dage siden 2010, mens det i 2007 var 21 dage.²³ Det er kortere tid end vores nordiske naboer, men mere end en række andre europæiske lande.²⁴ I både Sverige, Island, Norge og Finland er en del af forældreorloven øremærket fædre.²⁵

Øremærket forældreorlov har også været diskuteret i Danmark mange gange. Bl.a. fordi der ikke er sket særligt meget i forhold til fædres optag af forældreorlov de sidste mange år. Og Danmark er da også meget langt fra de fire måneder, som Kommissionen arbejder for at få fædre til at tage forældreorlov i.

Da SRSF-regeringen kom til magten i 2011, var et forslag om øremærket forældreorlov til mænd i tre måneder en del af regeringsgrundlaget. Forslaget blev opgivet i 2013 under store protester fra flere partier i den røde blok²⁶. Det blev bl.a. begrundet med, at en øremærkning for en række familier ville betyde en ufrivillig lønnedgang, eller at familierne endte med at holde kortere barsel, bl.a. fordi mange familier på det private arbejdsmarked ikke har adgang til barsel

²⁰ Parental leave: Where are the fathers?, Policy Brief, OECD, 2016, <https://www.oecd.org/policy-briefs/parental-leave-where-are-the-fathers.pdf>.

²¹ Fædrekvoter er et andet ord for, at en del af orloven er øremærket fædre.

²² Danske fædre langt fra EU-Kommissionens forslag om fire måneders barsel til mænd, Danmarks Statistik, 2017, <http://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2017/2017-04-28-Danske-faedre-langt-fra-EU-kommissionen-forslag-om-fire-maaneders-barsel-til-maend>.

²³ Ibid.

²⁴ Commission staff working document, impact assessment, Accompanying the document: Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on work-life balance for parents and carers and repealing Council Directive 2010/18/EU, SWD(2017) 202 final, 2017, s. 37, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2017/EN/SWD-2017-202-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF> (herefter konsekvensanalyse).

²⁵ Fædre og barsel, Institut for Menneskerettigheder, 2014, https://menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/analyse_af_oeremaerket_barsel.pdf.

²⁶ Regeringen øremærker ikke barsel til mænd – men indfører barselsbonus, Beskæftigelsesministeriet, 2013, <http://bm.dk/da/Aktuelt/Pressemeddelelser/Arkiv/2013/09/Regeringen%20oeremaerker%20ikke%20barsel%20til%20maend.aspx>.

med fuld løn.²⁷ Den nuværende regering har ikke ønsket at lovgive på området, men har i stedet igangsat en kampagne, der skal få flere fædre til at tage barsel.

Kommissionens forslag fører til ændringer af danske regler

Kommissionens forslag øremærker forældreorlov i fire måneder og går således længere end den daværende SRSF-regering havde planer om. Forslaget om øremærkning går også længere end alle EU-landes nuværende systemer (bortset fra Cyperns). Der er dog en del lande, der har øremærket en del af orloven, således at den ikke kan overføres til den anden forælder.

I alt 15 lande har systemer, hvor hele eller en del af forældreorloven kan overføres til den anden forælder.²⁸ I Bulgarien, Polen og Rumænien kan én måned ikke overføres mellem forældrene. I Sverige er det 60 dage, Finland seks uger og i Norge ti uger.²⁹ I Danmark, Østrig, Tjekkiet, Estland, Grækenland, Lichtenstein og Litauen kan hele forældreorloven overføres til den anden forælder.³⁰

Udover øremærkningen foreslår Kommissionen også fædreorlov i to uger svarende til de regler, der er i Danmark, og at forældrene kompenseres minimum på det kompensationsniveau, de ville være berettiget til i tilfælde af sygdom (sygedagpengeniveau). Denne lønkomensation, er også en vigtig del af forslaget, da der i nogle medlemslande er meget lav – eller slet ikke ingen – lønkomensation.³¹

Reglerne er sammenholdt med de nuværende EU-regler om forældreorlov en meget markant ændring, og de kommer også til at betyde ændringer i dansk ret, hvis forslaget i sidste ende bliver vedtaget af Rådet og Europa-Parlamentet uden ændringer, hvilket dog i realiteten kan blive svært.

Nedenfor skitseres ændringerne i forhold til de nuværende EU- og danske regler.

²⁷ Ibid.

²⁸ Østrig, Belgien, Cypern, Tjekkiet, Danmark, Estland, Finland, Ungarn, Italien, Litauen, Polen, Portugal, Rumænien, Slovenien og Sverige (Konsekvensanalyse, s. 36).

²⁹ The implementation of Parental Leave Directive 2010/18 in 33 European countries, European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality for Kommissionen, 2015, s. 12, http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/your_rights/parental_leave_report_final_en.pdf.

³⁰ Ibid.

³¹ Det fremgår af Kommissionens konsekvensanalyse s. 35, at Estland, Spanien, Irland, Malta og Holland ikke har betalt orlov, mens implementeringsstudiet peger på, at der ingen pligt er for arbejdsgiver eller staten til at betale for orloven i Cypern, Irland og Grækenland, og i den private sektor i Holland, Spanien og Storbritannien jf. implementeringstudiet, s. 27.

Figur 2. Nye regler ændrer dansk ret

Nuværende EU-regler (2010/18/EU)	Forslaget	Danske regler (barselsloven)
Forældreorlov		
4 mdr. forældreorlov pr. forældre 1 måned kan ikke overføres mellem forældrene.	4 mdr. forældreorlov pr. forældre Ingen mulighed for overførelse mellem forældrene. Forældreorlov kan udskydes ind til barnet fylder 12 år.	32 ugers forældreorlov til hver forældre. De 32 uger kan forlænges til 40 eller 46 uger. Mellem 8 og 13 uger kan udskydes til senere afholdelse ind til barnet fylder 9 år.
Fædreorlov		
Ingen regler	Ret til 10 arbejdsdages orlov i forbindelse med fødsel.	Ret til 14 dages orlov efter fødslen eller efter aftale med arbejdsgiveren inden for de første 14 uger.
Kompensation		
Ingen regler	Orlov kompenseres som minimum med sygedagpenge-niveau.	Ret til barselsdagpenge ifb. med fædreorlov. Ret til barselsdagpenge i 32 uger til deling. Dagpengesatsen svarer til sygedagpengesatsen.
Barselsorlov (mødreorlov)		
Ingen ændring af de nuværende regler. De danske regler implementerer EU's graviditetsdirektiv fra 1985.		

Kilde: 2010/18/EU, COM(2017) 253 final, Barselsloven.

EU-reglerne er minimumsregler. Det betyder, at medlemslandene har frit spil til at sikre bedre dækning end EU's minimum, men ikke dårligere. I Danmark er der i dag højere standarder end EU's nuværende standarder, men det nye forslag vil i sin nuværende form betyde en ændring i forhold til nogle af reglerne i den danske barselslov.

I Danmark suppleres de lovbestemte barselsregler i meget høj grad af overenskomstbestemte regler, eller – hvis der ikke er overenskomst på området – i den individuelle arbejdskontrakt og funktionærloven for funktionæren. Her stilles lønmodtageren bedre end barsellovens regler. Det kan have stor betydning for den enkeltes økonomi, hvilke ekstra rettigheder, der er fastsat her. Er der f.eks. fuld løn eller bedre kompensation end loven forudsætter?

I det offentlige er der typisk ret til fuld løn under barselsorlov og en del af forældreorloven. Er begge forældre ansat i staten, har hver forældre ret til seks ugers fuld løn under forældreorlov og seks uger til deling.³² Senest er der i den nye overenskomst for industrien indført en regel om fuld løn under forældreor-

³² Vilkår - barsel og omsorgsdage, job i staten, <https://www.job-i-staten.dk/Vilkaar/BarselOgOmsorgsdage.aspx>.

lov i op til 13 uger, hvoraf fem uger er øremærket hver forældre.³³ I funktionærloven er der endvidere regler, der giver nybagte mødre ret til halv løn i fire uger før og 14 uger efter fødslen.³⁴ Og endelig er der i mange kontrakter på områder uden overenskomstdækning regler om fuld løn under barsel og dele af forældreorloven.

Hvor står parterne?

Det er umiddelbart svært at se, hvordan Kommissionen skal kunne samle et kvalificeret flertal i Rådet for det nuværende forslag.

Kommissionen og andre, der håber på, at forslaget går igennem, vil måske huske, hvordan det gik med barselsdirektivet, og dermed få en fornemmelse af, hvor vanskeligt det er at komme igennem med EU-lovgivning på området.

I 2015 måtte Kommissionen efter syv års tovtrækkeri trække forslaget om ændring af barselsdirektivet tilbage.³⁵ Forslaget gik ud på at forlænge kvinders barselsperiode fra 14 til 18 uger, samt at der skulle være lønkompensation i perioderne, hvor moderen var på barsel på minimum sygedagpengeniveau. Efter to års forhandlinger i Europa-Parlamentet havde forslaget ændret karakter til at blive forlænget fra 14 til 20 uger og med fuld løn i hele perioden. Altså en væsentlig udvidelse i forhold til det oprindelige forslag.

Der var stærk modstand blandt medlemslandenes regeringer i Rådet, der ikke kunne nå til kompromis med Europa-Parlamentet, hvis position var fastlåst. Det førte til, at 11 lande ledet af Storbritannien og Tyskland blokerede forslaget fra juni 2011 til juli 2015, hvor Kommissionen endelig trak forslaget tilbage. Processen viser, at meget vidtgående forslag nemt løber ind i politisk modstand i medlemslandene, hvilket kan føre til, at forhandlingsprocessen blokeres og ultimativt falder helt til jorden.

Europa-Parlamentet synes ligesom med barselsdirektivet at være meget positivt indstillet over for de foreslåede ændringer i reglerne for forældreorlov. Parlamentet har vedtaget to egenbetænkninger, der bl.a. opfordrer medlemslandene og Kommissionen til, at finde en løsning, hvor en "betydelig" del af forældreorloven ikke kan overføres mellem forældre og at foreslå fædreorlov

³³ Industriens overenskomst, 2017, § 35.

³⁴ Funktionærloven § 7.

³⁵ For en gennemgang af processen omkring barselsdirektiv læs Lobbying the European Parliament, Maja Kluger Dionigi, Palgrave Studies in European Unions Politics, 2017, s. 121 ff.

på to uger.³⁶ Den europæiske paraplyorganisation for fagforeningerne, ETUC, byder også forslaget velkomment, og anser det som nødvendigt.³⁷

Arbejdsgiverorganisationerne, der er samlet i BusinessEurope, er dog klart imod forslaget, som de mener, underminerer konkurrenceevnen for de sociale systemer.³⁸ Organisationen er også kritisk over for Kommissionens forslag om at erstatte et direktiv, der bygger på en aftale blandt arbejdsmarkedets parter på europæisk plan.³⁹ Den samme kritik går igen i Dansk Arbejdsgiverforenings høringsvar til den danske regering.⁴⁰

Kommissionen har søgt at imødegå denne kritik ved at henvise til, at det skyldes, at arbejdsmarkedets parter ikke har kunnet nå til enighed om en revision.

Der er forventning om, at forslaget i sin nuværende form ikke vil blive vedtaget i Rådet. Dertil ser modstanden ud til at være for stor. Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen har sagt, at forslaget egentlig slet ikke er relevant at diskutere, fordi der ikke er nogen forventning om, at det kan blive gennemført.⁴¹

Som beskrevet ovenfor vil forslaget føre til markante ændringer i stort set alle lande på et særdeles følsomt område. Forslaget vil også være dyrt for de lande, der i dag har meget lav eller slet ingen lønkomensation i forbindelse med forældreorlov. Det er kun Cypern, der har regler om fire måneders individualiseret forældreorlov, som ikke kan overføres mellem parterne.⁴²

Omvendt kan det ikke udelukkes, at et mindre omfattende forslag vil kunne vedtages. F.eks. har 23 medlemslande inkl. Danmark allerede i dag regler om fædreorlov, der dog varierer i længde fra to dage i Grækenland, Holland og Italien til 10 uger i Slovenien.⁴³ Det kan heller ikke udelukkes, at en form for

³⁶ European Parliament resolution of 12 May 2016 on the application of Council Directive 2010/18/EU of 8 March 2010 implementing the revised Framework Agreement on parental leave concluded by BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP and ETUC and repealing Directive 96/34/EC (2015/2097(INI)), pkt. 11 og

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1436991&t=d&l=en> og <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1451985&t=d&l=en>.

³⁷ No future without a more social Europe, ETUC, 2017, <https://www.etuc.org/press/no-future-without-more-social-europe#.WQdQqII61p8>.

³⁸ European Pillar of Social Rights - right aims, wrong approach, BusinessEurope, 2017, <https://www.besinesseurope.eu/publications/european-pillar-social-rights-right-aims-wrong-approach>.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Grund- og nærhedsnotat om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner og om ophævelse af Rådets direktiv 2010/18/EU, KOM (2017)253 endelig, 2017.

⁴¹ EU's øremærkede fædreorlov splitter rød blok, Altinget, 27. april 2017.

⁴² Konsekvensanalyse, s. 116.

⁴³ Maternity and paternity leave in the EU, European Parliament, Members Research Service, 2016,

lønkompensation kan blive en del af forslaget. Den største knast ventes at være de fire måneders øremærket orlov.

Den danske regering arbejder aktivt for, at Kommissionens forslag om forældreorlov gøres væsentligt mere fleksibelt, og at forslaget sikrer respekt for de nationale modeller og aftaler mellem arbejdsmarkedets parter.